«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор Харківської державної
академії дизайну і мистецтв
проф. Олександр СОБОЛЄВ
«12» серпня 2026 р.

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

ДАНИЩУКА ОЛЕГА ІВАНОВИЧА
на тему
«ПРЕДМЕТНИЙ ДИЗАЙН НА ОСНОВІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ФОРМОТВОРЧІ ПОШУКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 Дизайн, галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Дисертація Данищука Олега Івановича на тему «ПРЕДМЕТНИЙ ДИЗАЙН НА ОСНОВІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ФОРМОТВОРЧІ ПОШУКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ» виконана на кафедрі дизайну Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, доцент КУТАТЕЛАДЗЕ Владислав Вікторович.

У попередній експертизі дисертації, проведеній на міжкафедральному фаховому семінарі ХДАДМ, бере участь рецензент: кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри дизайну середовища СЕВЕРИН Віктор Дмитрович.

За результатами аналізу змісту дисертаційного дослідження ДАНИЩУКА Олега Івановича поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації, а також враховуючи підсумки публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації, яку проведено на міжкафедральному фаховому семінарі 07 серпня 2026 року визначено наступне:

1. Актуальність теми дисертації зумовлена зростанням ролі культурної спадщини у розвитку українського дизайну, пошуку його національної своєрідності та формуванні сучасної проєктної культури. Традиційна предметна культура, локальні ремесла, матеріали й технології, усталені конструктивні та художньо-образні принципи стають основою для пошуку нових дизайнерських рішень. Особливої ваги ці процеси набувають сьогодні, коли питання національної ідентичності та формування впізнаваної мови українського дизайну мають важливе культурне й професійне значення. Сучасні дизайнерські практики засвідчують поступову зміну характеру роботи зі спадщиною: пряме відтворення або декоративне запозичення традиційних ознак поступається їх осмисленню, трансформації та адаптації до актуальних функціональних, технологічних і естетичних вимог. За таких умов культурна спадщина стає повноцінним ресурсом розвитку сучасної проєктної культури та формування

предметного середовища. Попри активне звернення дизайнерів до культурної спадщини, принципи її використання в сучасному предметному дизайні залишаються недостатньо систематизованими. У науковому дискурсі та проєктній практиці простежуються різні підходи до роботи з традиційними формами, матеріалами, технологіями й образно-смисловими характеристиками предметів, однак їх взаємозв'язок потребує цілісного теоретичного осмислення. Особливо актуальним є визначення того, яким чином традиційний прототип трансформується в процесі сучасного проєктування, які його ознаки зберігаються або переосмислюються та як це впливає на функціональні, конструктивні й образно-морфологічні характеристики нового об'єкта. Відповідно, постає потреба у формуванні аналітичного інструментарію, здатного системно досліджувати різні способи інтеграції культурної спадщини у сучасний предметний дизайн

Окремого осмислення потребує місце культурної спадщини у професійній дизайнерській освіті. Історичний досвід українських мистецько-ремісничих і художньо-промислових осередків засвідчує тісний зв'язок фахової підготовки з локальними матеріалами, технологіями та традиціями предметного формотворення. У сучасній системі дизайн-освіти цей досвід використовується нерівномірно, а взаємодія освітніх закладів із майстерневими практиками, виробництвом і креативними індустріями залишається недостатньо розвиненою. Тому актуальним є пошук підходів, які дозволять включати культурну спадщину в освітній процес як складову професійного проєктного мислення, поєднуючи загальні засади дизайнерської підготовки з регіональними традиціями та сучасною практикою.

Сукупність окреслених питань визначає актуальність комплексного дослідження культурної спадщини в контексті сучасного предметного дизайну. Важливим у цьому напрямі є поєднання теоретичного осмислення спадщини з аналізом конкретних дизайнерських об'єктів і практик, принципів їх формотворення, особливостей функціонування у предметно-просторовому середовищі та можливостей застосування набутого досвіду в дизайн-освіті. Такий підхід дає змогу розглядати культурну спадщину як складову сучасного дизайн-процесу та простежувати її роль у формуванні національно орієнтованої проєктної культури. З огляду на це тема дисертаційного дослідження О. Данищука є актуальною та відповідає сучасним завданням розвитку українського предметного дизайну і професійної дизайнерської освіти.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукового напряму кафедри дизайну Харківської державної академії дизайну і мистецтв та в межах індивідуального плану підготовки здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн».

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Наукові результати дисертаційної роботи отримані автором самостійно. Здобувачем опрацьовано та систематизовано значний масив наукових, історико-етнографічних, візуальних і проєктних матеріалів, що висвітлюють розвиток та сучасний стан предметного дизайну на основі культурної спадщини України. Сформовано репрезентативний корпус об'єктів і дизайнерських практик, який

охоплює різні напрями предметного формотворення та способи звернення до традиційної предметної культури.

Автором систематизовано підходи до використання культурної спадщини у предметному дизайні, проаналізовано трансформації традиційних форм, конструкцій, матеріалів, технологій та образно-смислових характеристик у сучасних дизайнерських об'єктах, особливості їх функціонування у предметно-просторовому середовищі та роль у формуванні національно орієнтованої проєктної культури. Досліджено освітні й професійні практики, історичний досвід мистецько-ремісничих і художньо-промислових осередків, діяльність закладів дизайн-освіти, майстерень і креативних індустрій, що дало змогу простежити передачу та актуалізацію традиційного досвіду в сучасній проєктній діяльності.

4. Новизна основних результатів дисертаційного дослідження полягає у комплексному опрацюванні проблематики сучасного предметного дизайну на основі культурної спадщини України та формуванні цілісного підходу до його аналізу. У роботі систематизовано об'єкти предметного дизайну за їх функціональними характеристиками та контекстами використання; визначено рівні роботи з культурною спадщиною; встановлено принципи образно-морфологічного формотворення та способи трансформації традиційних прототипів у сучасній проєктній практиці. На цій основі удосконалено методичні підходи до аналізу об'єктів предметного дизайну, що дає змогу розглядати їх у взаємозв'язку функціональних, конструктивних, середовищних, образно-морфологічних і культурно-смислових характеристик.

Різномасштабний аналіз сучасних авторських, майстерневих, брендових і предметно-просторових практик дав змогу простежити, як культурна спадщина трансформується в актуальних дизайнерських рішеннях і які формотворчі підходи визначають характер її інтеграції у сучасне предметне середовище. Отримані результати розширюють уявлення про культурну спадщину як дієвий ресурс предметного формотворення та засіб культурної впізнаваності дизайн-об'єктів, пов'язаний із процесами національної ідентифікації. Водночас дослідження сучасної практики дозволило виявити інституційні чинники, що сприяють актуалізації спадщини в різних контекстах, та окреслити характерні проблеми роботи з нею.

Аналіз історичного розвитку мистецько-ремісничої та художньо-промислової освіти дав змогу простежити тяглість між традиційними ремісничими знаннями, діяльністю регіональних мистецьких осередків і становленням сучасних підходів до предметного формотворення. Цей досвід розглянуто як важливе підґрунтя формування проєктної культури та професійної підготовки дизайнерів. У цьому контексті уточнено поняття етнодизайну як специфічного підходу до проєктного мислення, заснованого на осмисленні, інтерпретації та трансформації етнокультурної спадщини. Дослідження сучасної дизайн-освіти водночас виявило нерівномірність залучення цього потенціалу та недостатній зв'язок освітніх закладів із майстерневими практиками, виробництвом і креативними індустріями. Узагальнення історичного досвіду та сучасних освітніх практик стало основою для обґрунтування запропонованої моделі інтеграції культурної спадщини у

дизайн-освіту, яка поєднує загальнонаціональні теоретико-методичні засади з регіонально диференційованими освітніми та проєктними практиками.

5. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Достовірність результатів роботи ґрунтується на аналізі та систематизації українських і зарубіжних наукових джерел з проблем предметного дизайну, культурної спадщини, етнодизайну та дизайнерської освіти. Опрацьовано значний обсяг наукових, історико-етнографічних, візуальних і проєктних матеріалів, а також широке коло сучасних авторських, брендових і предметно-просторових практик, що забезпечило обґрунтованість отриманих результатів.

Дослідження базувалося на комплексному міждисциплінарному підході. Використано історико-мистецтвознавчий, історико-етнографічний, порівняльний, типологічний, структурно-морфологічний, формально-композиційний, середовищний, семантичний, візуально-аналітичний та проєктно-аналітичний методи. Положення та результати дисертаційного дослідження достатньо апробовані та обговорені на чотирьох наукових і науково-практичних заходах всеукраїнського рівня, зокрема на конференції з міжнародною участю. Предмет, об'єкт і проблематика дослідження відповідають теоретичному змісту предметної області спеціальності В2 Дизайн третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

6. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у поглибленні наукових уявлень про предметний дизайн як сферу, в якій культурна спадщина виступає ресурсом сучасного формотворення, культурної репрезентації та національної ідентифікації. Запропоновані підходи до аналізу об'єктів предметного дизайну сприяють подальшому вивченню способів трансформації традиційних форм, матеріалів, технологій та образно-смислових характеристик у сучасній проєктній практиці. Результати дослідження розширюють теоретико-методичну основу вивчення взаємозв'язків культурної спадщини, предметного формотворення та дизайн-освіти.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів у дизайнерській та освітній практиці. Розроблені аналітичні підходи можуть застосовуватися під час проєктування сучасних предметів і предметно-просторових середовищ на основі культурної спадщини, а запропонована модель її інтеграції у дизайн-освіту - у підготовці навчальних програм, дисциплін і проєктних завдань для здобувачів дизайнерських спеціальностей. Матеріали дослідження також можуть бути використані у подальших наукових розвідках з теорії та практики предметного й етнодизайну.

7. Апробація результатів дослідження.

Положення та результати дисертаційного дослідження достатньо апробовані та обговорені на чотирьох наукових і науково-практичних заходах всеукраїнського рівня, зокрема на конференції з міжнародною участю.

1. *«Зрима пісня»*: Всеукраїнський науково-практичний семінар для вчителів закладів загальної середньої та позашкільної освіти з питань символіки і семантики в українській культурі, 30 жовтня 2024 р., м. Одеса.

2. *«Гуцульщина: історія, етнокультура, туризм і охорона природи, персоналістика»*: Всеукраїнська конференція з міжнародною участю, 19 листопада 2024 р., с. Космач, Івано-Франківська обл.

3. *«Традиції та новації в дизайні»:* IX Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих вчених та студентів, 15 травня 2025 р., м. Луцьк. Луцьк: ЛНТУ, 2025.

4. *«Сучасний мистецький дискурс очима молодих науковців»*: III Науково-практична конференція здобувачів вищої освіти, 7 травня 2026 р., м. Харків. Харків: ХДАДМ, 2026.

8. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Основні результати дисертації були оприлюднені в статтях у фахових виданнях України – 3 (три), тезах матеріалів конференцій – 4 (чотири):

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНІ ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Данищук О. Автентика в об'єктах предметного дизайну на прикладі косівської мальованої кераміки як національної культурної спадщини. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2025. № 52. С. 158–171.

2. Kutateladze V., Danyshchuk O. Design of the Subject-Spatial Environment of the Hutsul Region: Impact of Ethnocultural Traditions. *Culture and Arts in the Modern World*. 2025. Iss. 26. P.145–165.

3. Данищук О. Традиційна українська піч у дизайні сучасного інтер'єру. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2025. Вип. 55. С. 115–127.

ПРАЦІ, ЯКІ ДОДАТКОВО ВІДОБРАЖАЮТЬ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Данищук О. Фітоморфні орнаментальні мотиви як джерело ідей предметного дизайну : доповідь на Всеукраїнському науково-практичному семінарі для вчителів закладів загальної середньої та позашкільної освіти з питань символіки і семантики в українській культурі «Зрима пісня», 30 жовтня 2024 р., м. Одеса / Департамент освіти та науки Одеської міської ради.

2. Данищук О. Гуцульський народний одяг як національний фактор предметного дизайну України (на прикладі кушнірства села Космач) : матеріали доповіді Всеукраїнської конференції з міжнародною участю «Гуцульщина: історія, етнокультура, туризм і охорона природи, персоналістика», 19 листопада 2024 р., с. Космач, Івано-Франківська обл.

3. Данищук О. Гуцульська піч у дизайні інтер'єру. Від традицій до сучасності. *Традиції та новації в дизайні* : тези доповідей за матеріалами IX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених та студентів, 15 травня 2025 р., м. Луцьк. Луцьк : ЛНТУ, 2025. С. 423–428.

4. Данищук О. «Дідова хатчина» як приклад синтезу етнокультурної традиції, просторового та предметного дизайну. *Сучасний мистецький дискурс*

очима молодих науковців : матеріали ІІІ Науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти (7 травня 2026 р., Харків). Харків : ХДАДМ, 2026. С. 36–40.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження ДАНИЩУКА Олега Івановича на тему «ПРЕДМЕТНИЙ ДИЗАЙН НА ОСНОВІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ФОРМОТВОРЧІ ПОШУКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ».

2. Вважати, що за актуальністю, проблематикою, змістом, ступенем наукової новизни, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів, обґрунтованістю висновків дослідження дисертація ДАНИЩУКА Олега Івановича на тему «ПРЕДМЕТНИЙ ДИЗАЙН НА ОСНОВІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ФОРМОТВОРЧІ ПОШУКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ». повністю відповідає науковому профілю спеціальності В2 Дизайн, вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261, та пункту 11 Порядку присудження ступеня з присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44

3. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій та апробацій дослідження, а також за результатами публічної презентації наукових результатів дисертації рекомендувати дисертацію ДАНИЩУКА Олега Івановича за темою «ПРЕДМЕТНИЙ ДИЗАЙН НА ОСНОВІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ФОРМОТВОРЧІ ПОШУКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ», за спеціальністю 022 – Дизайн до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

ГОЛОВА
фахового семінару:
кандидат мистецтвознавства,
доцент Тетяна ІВАНЕНКО